

Prof. dr hab. Marian Edward Halizak
Instytut Stosunków Międzynarodowych UW

Recenzja pracy doktorskiej mgr Marcina Zubka pt. „Budowanie pokoju w środowisku konfliktowym na przykładzie Afganistanu. Efektywność działań społeczności międzynarodowej”, napisanej pod kierownictwem naukowym Prof. dr. hab. Janusza Ciska

Przedstawiona mi do recenzji praca doktorska mgr Marcina Zubka pod tytułem „Budowanie pokoju w środowisku konfliktowym na przykładzie Afganistanu. Efektywność działań społeczności międzynarodowej” spełnia kryteria merytoryczne i formalne sformułowane w ustawie o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule naukowym w zakresie sztuki (Dz.U.nr.196).

Podstawą mojej jednoznacznie pozytywnej konkluzji jest ocena następujących aspektów pracy doktorskiej mgr Marcina Zubka.

1. Uzasadnienie wyboru tematu rozprawy.

Wybór tematu rozprawy nie budzi zastrzeżeń ze względów merytorycznych i formalnych, mieści się w ramach nauki o polityce i nauki o stosunkach międzynarodowych. Problematyka sygnowana tytułem rozprawy odnosi się do kluczowego problemu budowania pokoju w państwach ogarniętych wojną domową i rozdartych konfliktami zbrojnymi społeczności. Chodzi tu w szczególności o rolę aktorów zewnętrznych (społeczności międzynarodowej w tym procesie). Zostało ukazane w przejrzysty sposób w pracy na s.5 o następującej treści: „Za przedmiot niniejszej pracy uznaje się zatem efektywność, wysiłki i wpływ wybranych aktorów społeczności międzynarodowej na budowanie pokoju w regionie post-konfliktowym oraz sposób w jaki te wysiłki są testowane w debatach parlamentarnych.” W ślad za tym sformułowano w przejrzysty sposób cel badawczy. W tym miejscu nasuwa się uwaga o charakterze redakcyjnym raczej doktorant mówi o „regionie post – konfliktowym” podczas gdy z tytułu wynika, że chodzi o Afganistan.

Na s. 9-13 doktorant wykazał dlaczego wybór Afganistanu jako obszaru konfliktowego jest ważny w działaniach państw członków społeczności międzynarodowej. Następnie w rozdziale trzecim na s. 34-56 szczegółowo i kompleksowo scharakteryzował złożoność konfliktu w Afganistanie.

Wybór argumentów uzasadniających wybór takiego tematu przez doktoranta, uważam za trafny i wyczerpujący. Zatem ten aspekt rozprawy oceniam nadzwyczaj pozytywnie.

2. Założenia badawcze.

Założenie badawcze recenzowanej rozprawy doktorskiej zostały przedstawione w części pierwszej i drugiej na s.4-26.

W pierwszej kolejności jako recenzent chciałbym podkreślić fakt prawidłowego i adekwatnego sformułowania na s.5 pytań badawczych. Doktorant sformułował najpierw podstawowe pytanie badawcze a następnie trzy dodatkowe. Są one logicznie powiązane - co przyczynia się do zdyscyplinowanego wyводу

badawczego w kolejnych rozdziałach recenzowanej rozprawy i co najważniejsze do sformułowania na s.6 szczegółowych celów badawczych. Ich treści merytoryczna nie budzi zastrzeżeń.

Bardzo ważnym elementem oceny pracy doktorskiej mgr. Marcina Zubka którego nie sposób pominąć to problem definiowania podstawowych pojęć, kategorii pojęciowych stosowanych w pracy. Takich jak: „społeczność międzynarodowa”(s. 9-10), „Europejska Polityka Bezpieczeństwa” i „Obszary i Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony” (s.10-12). Kluczowa kategoria pojęciowa stosowana w pracy „anty-rebelianckia strategia” – ang.COIN, została bardzo dobrze zrekonstruowana na s.13 i 26-34.

Wartością dodaną recenzowanej pracy jest rozdział 4 (punkt 4) zawarte na stronach 56-95 w którym zaprezentowano kryteria efektywności anty-rebelianckich strategii – COIN.

Istotną częścią założeń badawczych recenzowanej pracy doktorskiej są hipotezy w liczbie 4 przedstawione na stronach 22-25. Na kanwie tego problemu nasuwają się następujące uwagi.

Po pierwsze, w metodologii nauk społecznych przyjmuje się, że powinno się formułować jedną hipotezę główną oraz kilka pomocniczych. Jeśli przyjrzeć się treści przyjętych przez doktoranta hipotez, to z pewnością hipoteza nr.1 zasługuje na miano głównej podczas gdy pozostałe mają charakter uzupełniający. W tym miejscu chciałbym podkreślić że hipoteza nr. trzy jest mało zrozumiała, i źle sformułowana i nie mająca wiele wspólnego z treścią rozprawy.

Po drugie, kontekst formułowanie hipotez. Na s.22 doktorant pisze, iż: „Mając na uwadze powyższe uwagi metodologiczne i definicje, zostały sformułowane następujące hipotezy badawcze”. Nie do końca można się zgodzić z takim stanowiskiem. Hipotezy formułuje się na ogół jako odpowiedzi na pytania badawcze. W recenzowanej pracy rzeczywiście sformułowano najpierw pytania badawcze a potem jako odpowiedzi na nie wspomniane cztery hipotezy. Problem polega na tym że doktorant po zadaniu pytań na następnych stronach rozwijał inne wątki aby w końcu postawić hipotezę. Rezultat jest taki że hipoteza główna nawiązuje wprost do podstawowego pytania badawczego -co należy ocenić pozytywnie ale pozostałe trzy czynią to w mniejszym stopniu- w związku z czym należy je traktować jako pomocnicze. Brak takiego rozumienia w statusie zaprezentowanych hipotez nie przyczynia się do klarowności przyjętych założeń badawczych. Zauważyć należy, że treść hipotezy nr. 3 ma dość luźny związek z pytaniami i celami badawczymi.

Problem metod badawczych został przez doktoranta w założeniach badawczych przedstawiony wyjątkowo poprawnie. Jest to zdaniem recenzenta najmocniejszy punkt pracy doktorskiej mgr Marcina Zubka. Na s.6 doktorant zadeklarował, że praca mieści się w konstruktywistycznym paradygmacie teorii o stosunkach międzynarodowych i odwołał się do słynnego stwierdzenia A.Wendta. Analizując kolejne części pracy doktorskiej mogę stwierdzić, że doktorant swoją narrację i wywód utrzymuje w duchu konstruktywizmu - co pozwala pozytywnie wnioskować o kompetencjach badawczych.

Co się tyczy metod szczegółowych to na s.14 wymieniono procedurę badawczą określaną mianem trzech studiów przypadków(ang. comparative multi-case studies) na podstawie której oparto konstrukcję pracy.

Na s. 18-25 przedstawiono kolejne szczegółowe metody badawcze takie jak analiza dyskursu w oparciu o identyfikację argumentacji i analizę zadań politycznych.

Oceniając bardzo ważny aspekt w postaci założeń badawczych, stwierdzam, że zawierają one wszystkie elementy jakie zgodnie ze sztuką powinny być w nich zawarte. Na kanwie tego problemu nasuwa się jedna krytyczna uwaga odnośnie do kolejności przedstawienia poszczególnych elementów założeń badawczych. Chodzi o to że doktorant tak naprawdę nie przedstawił w punkcie stanu badań na ten temat. Oceny na ten temat są zawarte w różnych częściach pracy, ale gdyby je umieszczono na samym początku obraz byłby znacznie bardziej klarowny.

3. Charakter rozprawy.

Recenzowaną pracę doktorską mgr Marcina Zubka oceniam jako empiryczną - analityczną, ponieważ jej treści i konstrukcja oparte są na adekwatnie dobranych metodach wcześniej przeze mnie scharakteryzowanych. Bardzo precyzyjnie określono przedmiot badania jako porównawczą analizę trzech studiów przypadku. Empiryczną podstawą analizy są zapisy plenarnych debat parlamentarnych na temat Afganistanu. Bardzo dobrze w związku z tym identyfikowalność źródła pierwotne i wtórne.

O takim charakterze recenzowanej pracy dowodzi także jej struktura, która jest logiczną konsekwencją i funkcją przyjętych wcześniej założeń badawczych.

W tym miejscu nie sposób nie odnieść się do paradoksu pracy doktorskiej mgr Marcina Zubka.

Po pierwsze, z merytorycznego punktu widzenia struktura tej pracy jest bardzo dobra.

Po drugie, z formalnego punktu widzenia należy wskazać na pewne ograniczenia. Otóż doktorant podzielił pracę na 8 merytorycznych punktów oznaczających je cyframi od 1 do 8. Wbrew przyjętym praktykom nie określono ich jako części i/lub rozdziały, nie mówiąc już o tym, że we wprowadzeniu (s.4-18) nie uzasadniono dlaczego przyjęto taką strukturę pracy.

Po trzecie, punkty od 9 do 13 zawierają istotne elementy, które powinny się znaleźć w każdej pracy doktorskiej. To pozytywny aspekt recenzowanej pracy.

4. Sposób rozwiązania postawionego problemu badawczego.

W syntetycznej formie problem badawczy został przez doktoranta przedstawionym w schemacie na s 16-17. To zespół pytań badawczych i deklarowanych metod badawczych.

W wymiarze realizacyjnym recenzowana rozprawa prezentuje się bardzo dobrze. To bardzo profesjonalnie przygotowana prezentacja problemu z wykorzystaniem adekwatnych danych źródłowych. Dzięki temu ta rozprawa doktorska jest bezcennym źródłem wiedzy o działaniach społeczności międzynarodowej na rzecz ustanowienia pokoju wewnętrznego w Afganistanie.

Badanie empiryczne zaprezentowane w punkcie 5 (s.95-128),6 (s.128-168) i 7 (s.168-216) prezentuje się bardzo wiarygodnie i są potwierdzeniem kompetencji badawczej doktoranta ze względu na trafny dobór danych empirycznych wywodzących się ze źródeł pierwotnych, sposób ich prezentacji w logicznej sekwencji oraz dokonywaniu na tej podstawie uogólnień. Doktorant wykazał się bardzo dobrą znajomością parlamentarnych procedur i dyskursu w Parlamencie Europejskim, Brytyjskim i Polskim. Wiarygodność wyводу w tych trzech rozdziałach jest potwierdzona licznymi wykresami, zestawieniami i

4

rysunkami sporządzonym i przez doktoranta - co zaświadcza o wysokiej kompetencji systematyki materiału empirycznego.

Zakończenie rozprawy zawarte w pkt. 8 (s.216-228) należy uznać za poprawne pod względem merytorycznym i logicznym. Tabela nr.15 (s. 217-218) jest bardzo dobrym uogólnieniem analizy porównawczej dyskursu o pokoju w Afganistanie w trzech parlamentach.

Bardzo interesująco przedstawiają się wnioski końcowe sformułowane w kontekście przyjętych hipotez. Jako recenzent całkowicie się zgadzam z opinią doktoranta o warunkowym potwierdzeniu hipotezy nr. 1 sformułowanej na s. 223.

5. Styl i język rozprawy.

Recenzowana praca została napisana w sposób bardzo komunikatywny. Doktorant w sposób poprawny posługuje się terminami i pojęciami naukowymi, aczkolwiek można mieć pewne zastrzeżenia do nadmiernej skłonności posługiwania się anglojęzycznymi skrótami jak np. DDR/SSR czy DfID. Doktorant co prawda wszystkie je rozwinął i przetłumaczył na język polski w wykazie skrótów na s 244-245, ale w tekście wskazane byłoby posługiwanie się polsko-języcznymi terminami.

6. Analiza źródeł.

Adekwatne źródła pierwotne i wtórne o czym zasygnalizowane we wprowadzeniu. Zamieszczone na końcu rozprawy Bibliografię, Wykazy Rycin, Wykaz Tabel, Wykaz Skrótów i Glosariusz Nazwisk są dowodem przestronnego wykorzystania danych empirycznych z różnych źródeł

Konkluzja

Rozprawa doktorska mgr Marcin Zubka podejmuje jeden z najważniejszych problemów współczesnych stosunków międzynarodowych jakim jest ustanowienie pokoju w Afganistanie. Ten targany konfliktami wewnętrznymi kraj począwszy od sowieckiej interwencji w 1979 roku jest zagrożeniem dla światowego pokoju i wyzwaniem zarazem dla społeczności międzynarodowej która nie ustaje w ostatnich kilkunastu latach w wysiłkach na rzecz wewnętrznej stabilizacji w tym państwie.

Recenzowana praca doktorska poszerza naszą wiedzę o działaniach społeczności międzynarodowej i ukazuje zarazem jak jest to wielce złożony problem dla wszystkich uczestników. Zasluguje zatem na bardzo dobrą ocenę.

Praca doktorska mgr Marcina Zubka spełnia wszelkie wymogi formalne stawiane tego rodzaju pracom na stopień naukowy doktora a z merytorycznego punktu widzenia jest wkładem w poznaniu bardziej problematyki. Dowodzi także, że doktorant bardzo dobrze opanował wiedzę o przedmiocie badania jak również wykazał się wysokimi umiejętnościami badawczymi.

Biorąc powyższe pod uwagę wnioskuję o dopuszczenie doktoranta mgr Marcina Zubka do dalszych etapów w przewodzie doktorskim.

W-ml
25.01.2018

Prof. dr. hab. Marian Edward Haliżak